

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 221/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2004 v senáte prerokoval sťažnosť B. C., bytom R., zastúpenej advokátom Mgr. I. R., R., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 434/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. C. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 434/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Revúca p r i k a z u j e , a b y v k o n a n í v e d e n o m p o d sp. zn. 2 C 434/01 k o n a l b e z z b y t o č n ý c h p r i e t á h o v .

3. B. C. p r i z n á v a p r i m e r a n é f i n a n č n é z a d o s t ŕ u č i n e n i e 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Revúca p o v i n n ý z a p l a t i ŕ do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Revúca je povinný B. C. uhradiť trovy právneho zastúpenia 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. I. R., R., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 22. júla 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť B. C., bytom R. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Revúca (ďalej „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 434/01.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví: *„že Okresný súd v Revúcej v konaní pod sp. zn. 2 C 434/01 porušil Ústavu SR v jej článku 48 ods. 2 v neprospech sťažovateľky B. C., bytom R. Súčasne žiadame, aby Ústavný súd SR uložil Okresnému súdu v Revúcej povinnosť vo veci vedenej pod sp. zn. 2 C 434/01 konať bez akýchkoľvek zbytočných prietáhov. (...) Za tejto situácie máme za to, že je úplne opodstatnená aj žiadosť sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré s ohľadom na všetky okolnosti navrhujeme priznať vo výške 40 000 Sk. Súčasne žiadame, aby sťažovateľke bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia splatná priamo k rukám jej právneho zástupcu na jeho účet...“.*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 2 C 434/01 ústavný súd zistil, že sťažovateľka podala 16. augusta

2001 okresnému súdu žalobu o zaplatenie náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti. Okresný súd 26. júla 2002 zaslal žalovanému žalobu na vyjadrenie. Dňa 24. februára 2004 okresný súd vyzval vedľajšieho účastníka na vstup do konania a zároveň zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľky vyjadrenie žalovaného k žalobe. Vedľajší účastník na strane žalovaného podaním doručeným okresnému súdu 11. marca 2004 vstúpil do konania. Pojednávanie nariadené na 7. september 2004 sa neuskutočnilo z dôvodu predloženia spisu ústavnému súdu. Vo veci sa dosiaľ nerozhodlo.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia

neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania, a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Predmetom sporu vedeného na okresnom súde je nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti. Ide o pracovnoprávny spor, ktorý patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov.

Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku z 31. augusta 2004 ako dôvod, prečo vo veci okresný súd dosiaľ ešte nerozhodol, uvádza skutkovú a právnu zložitosť sporu (najmä model výpočtu straty na zárobku v posudzovanom prípade). Ústavný súd tento argument nemohol akceptovať, hoci v priebehu dokazovania sa môže dôjsť k záveru, že dĺžku konania ovplyvňuje aj právna zložitosť sporu, pretože vo veci sa prakticky ešte nekonalo v takom rozsahu, ktorý by umožnil záver o skutkovej a právnej zložitosti sporu. Okresný súd sa v skutočnosti dosiaľ venoval len príprave prvého pojednávania vo veci samej.

V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce alebo inými nedostatkami v činnosti súdu vrátane jeho nečinnosti (mutatis mutandis I. ÚS 47/96). Ústavný súd po preskúmaní priebehu posudzovaného konania dospel k záveru, že jeho dĺžka, ako aj stav, v akom sa vec v čase podania sťažnosti nachádza, nie sú zapríčinené osobitnou právnou alebo faktickou zložitou veci, ale inými skutočnosťami, ktoré sa týkajú samotného postupu okresného súdu.

b) Správanie sťažovateľky ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd z obsahu spisu zistil, že sťažovateľka žiadnym úkonom neprispela k priet'ahom alebo k spomaleniu postupu okresného súdu.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore.

Okresný súd urobil prvý úkon vo veci samej po viac než 11 mesiacoch od začatia konania (zaslanie žaloby žalovanému na vyjadrenie). V období od 29. novembra 2002 (doručenie vyjadrenia žalovaného k žalobe) do 24. februára 2004 (výzva vedľajšiemu účastníkovi na vstup do konania, resp. odoslanie vyjadrenia žalovaného sťažovateľke) bol okresný súd opätovne takmer jeden rok a tri mesiace bez akéhokol'vek zákonného dôvodu nečinný. Prvé pojednávanie vo veci okresný súd nariadil až na 7. september 2004. Dôvod na odročenie, ktorý mal spočívať v zaslaní spisu ústavnému súdu, je neakceptovateľný a takýto postup ukazuje len to, že okresný súd nedokázal zvoliť vhodný prístup k nariadenému pojednávaniu a k predloženiu spisu ústavnému súdu, napríklad vytvorenie kópie spisu na účely pojednávania a podobne.

Z uvedeného vyplýva, že postup okresného súdu je poznačený nečinnosťou ako celok. Vychádzajúc z povahy prejednáwanej veci, v ktorej sa rieši citlivá otázka pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu na zdraví, zo skutočnosti, že sťažovateľka ničím nespôsobila túto nečinnosť, ako aj neprijateľnej argumentácie okresného súdu, ktorý doterajšiu dobu konania zdôvodňuje množstvom nevybavených vecí (čo však nemôže ísť na ťarchu sťažovateľky), ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 434/01 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy,

prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 2 C 434/01 konal bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 40 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpela vzhľadom na porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

S poukazom na celkovú dobu konania okresného súdu vo veci sp. zn. 2 C 434/01, berúc do úvahy, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nepričinila, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti sporu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom neistoty (ide o konanie vo vzťahu k zabezpečeniu jej životných potrieb), ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešnej sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľke účelne uplatnenú úhradu trov konania v hodnote 9 342 Sk za dva úkony právnej služby v hodnote 4 540 Sk (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie podania). Základom za dva úkony právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk. Ústavný súd súčasne priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 136 Sk (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).